

Iskate vsak dan na
svoj in priložnost.
—
Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Čredalnik in upravljalni
prostor: 2667 E. Lawrence av.
Office of publication:
2667 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4405.

LETO—YEAR XV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 21. oktobra (Oct. 21), 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 247.

PO NEODOLZNEM TRPINCENI ROJAK JE OPROŠČEN.

John Jereb se je vrnil k ženi in otroku, ko je bil krivično izgnan iz Amerike, dasi je državljan.

BIL JE ČLAN I. W. W.

Belleville, Ill. — (Feder. Press, Martin A. Dillman). — "Oproščeno sem. Poljiti mi denar brzojavno.—John."

Mrs. Lavra Jereb se je jokala vesela, ko je prejela brzojavko gornje vsebine od svojega soproga. Dolgo, dolgo mesce je trpela žens pomanjkanje in mučila stf jo skrb in obup, ko je njen soprog John Jereb, premogar, tudi trpel v pesteh justičnega departementa v Washingtonu.

Jereb je bil izgnan iz Amerike in potem, ko se je vrnil, je bil vršen v ječo. Po dveh letih šele je prišel v departement za delo na pomoč siromaku — izjavo, da je Jereb ameriški državljan. Tajnik za delo je brzojavil naseljenjskim oblastem v Portlandu, Me., da naj izpuste Jereba, ki je bil tamkaj zaprt od 50. julija t. l. Deportiran je bil v sadnjenjem aprilu pod pretezo, da je "nezadržljiv inozemec". Odlok, da se Jereb izpusti iz zapora, je obenem priznanje zveznih oblasti, da so naredile grdo napako in storile Jerebu veliko krivico, ko so ga preganjale za časa Wilsonove administracije in zdaj pod Hardingovim režimom.

Pred več ko dvema letoma so tajni zvezni detektiv vplomili v Jerebovo stanovanje v Bellevillu; premetali in prebrskali so mu vse stvari in končno so našli v nekem starem kovčegu člansko karto I. W. W. in nekaj vakov, ki jih je izdala omenjena organizacija davno prej. Jereb je takoj izjavil, da je bil član I. W. W., ko je bil na Zapadu. Bilo je potrebno, da je stopil v to unijo, ker drugače ni mogel dobiti dela. Toda zdaj ni že dolgo več član I. W. W. in sploh ni nikoli agitiral za to organizacijo.

Njegova izjava ni pomagala nič. Dolga roka justičnega departementa je posegla na njegov majhni dom v Bellevillu in posadila Jereba na vlak, ki je vozil na ravnost v New York in tam so ga vrgli na parnik "Wuerttemberg", ki je odplul z njim proti Nemčiji.

Ko je bil Jereb aretiran, so ga odpeljali v St. Louis, kjer je bil zaprt da tedna, nato so ga izpustili proti varščini. Pretekli sta dve leti in Jereb je že bil pozabil na neljubi dogodek, misleč, da je obtožba zavržena. V zadnjem aprilu je pa bil nepričakovano pozvan pred sodišče. Po nasvetu svojega odvetnika je šel v St. Louis in tam je bil posajen na vlak in odpeljan v New York kakor že omenjeno.

Po njegovem izgonu je njegova žena porodila otroka. Tako rada bi bila žena obvestila Johna o vsem dogodu, da je proslila prijatelje, da so ji posodili denar za kabiogram. "Velik kamen se mi je odvalil od srca, ko sem prejel brzojavko, kajti mislil sem, da otrok ne bo živel," je odgovoril Jereb.

Izgoni odloč svezne administracije ni mogel več držati očeta na tujem. Zbral je skupaj zadnje cente za potni list in kot kurjačev pomagao je prišel na nemškem parniku v Mehiko. Izkrcal se je v Tampicu, tam pa je stopil v službo na ameriškem parniku "Dean Emery". Ameriški konzul je viziral imenila uslužbenec.

Parnik je priplul v Portland, Me., ali komaj je Jereb stopil na suho, so ga takoj prijeli naseljenjski inspektorji in ga vrgli v ječo. V Washingtonu je šlo priporočilo, da mora biti ponovno deportiran. Stvar je bila odločena, medtem je pa Jereb stopil v pisarno zvezno s svojim odvetnikom, ki je ponovil dokazovanje, da je obtožbenec ameriški državljan od svojega 17. leta, odkar je bil naturaliziran njegov oče Friderik Jeddočnik, farmar v Severni Dakoti. Stvar je bila končno dokazana in departement za delo je (Dalje na 3. strani.)

GENE ŽIVILOM SO ZOPET POŠKOČILE ZA SEDEM ODSTOTKOV.

New York, N. P. — National Industrial Conference Board poroča, da se cene živilom v splošnem v Združenih državah narastale za sedem odstotkov od meseca avgusta. V septembru so bile cene povprečno 55.6 odstotkov višje kakor v juliju leta 1914. Pot v "normalnost" je torej za cene živil zelo počasna, toliko hitreje pa potujejo mezde.

VOLILNI KAVS STARIH STRANK V DRŽAVI OHIO.

DEMOKRATJE KRIČE, DA ZMAGAJO.

Republikanci zbirajo vse svoje agitatorične moči.

Washington, D. C. — Stari stranki v državi Ohio preupiti druga drugo v prerokovanju, kdo zmaga.

Demokratje so tako silno udarili na svoj reklamni boben, da je voditelj republikancev preletela zona in so se odločili, da pozovejo največje luči v republikanski stranki, da govore v državi. Predsednik Harding prihaja iz države Ohio, pravijo republikanci. In če smo v tej državi tepeni, gorje nam pri prihodnjih predsedniških volitvah. Naš poraz je zapečaten. In tako so aranžirali, da bo skoraj vsak član sedanje ofiijejne družine govoril pred volilci v Ohiju. To je njih zadnja karta in z njo upajo dobiti igro.

Ampak še nekaj drugega je, da republikanci osredotočujejo svoje sile v Ohio. Ako republikanci podležijo, tedaj bo teška reč, da Harding zopet kandidira za predsednika. Njegovi nasprotniki bodo rekli, da republikanska stranka ne more sprejeti predsedniškega kandidata, katerega je ljudstvo odklonilo v njegovi lastni državi. Z drugimi besedami to pomeni, da je Hardingova predsedniška kandidatura v letu 1924 odvisna od izida letošnjih volitev v državi Ohio.

Demokratje upajo, ako zmaga v Ohiju in če bo izvoljen Atlee Pomerene zopet senatorjem, da so zanje izredno ugodne šanse pri predsedniških volitvah v letu 1924.

Tajniki Hoover, Wallace, Daugherty in poštar Work so že na govorniški listi, tajnika Hughes in Denby sta pa pridržala, da bo sta pomagala. Podpredsednik Coolidge bo obdržal dva shoda in tudi drugi republikanski voditelji so se priglasiili kot govorniki.

Da se prepričajo, kako izpadejo volitve, so priredili po tovarnah in nekaterih uradih slavnata glasovanja. Ta glasovanja so pokazala, da prihajajo v sedlo demokratje. To dejstvo je navdalo republikance še z večjim strahom, da kličejo vse pripadnike na krov.

Za zavedne delavce in farmerje je ta igra zanimiva, ker pokazuje, kako se kavsajo demokratje in republikanci med sabo, v resnici pa ni med njimi načelne razlike. Oboji so za velebizniške interese, za delavce in farmerje pa imajo le prazne obljube. Usoda delavcev in farmerjev se ne bo prav nič spremenila, pa naj zmaga demokratje in republikanci. Žalostno dejstvo je le, da ljudstvo še ni spoznalo te resnice in prihaja na demokratske in republikanske shode, da poslušajo njih evangelije, ki ostanejo le evangeliji, ako so tudi kandidati izvoljeni.

RUSIJA ZOPET ZAHTEVA SEDEŽ NA KONFERENCI.

Drugače ne bo priznala zaključkov.

Moskva, 20. okt. — Ruska sovjetska vlada je danes adresirala novo noto na Anglijo in Italijo, opozarjajoč obe državi na velike interese Rusije v turški morski ožini in zahtevajoč sedež na mirovni konferenci s Turčijo. Rusija ponovno svari entente, da ne bo priznala zaključkov na mirovni konferenci, ako ne bo imela besede pri sklepanju pogodb.

KAMPANJA ZA POŠKOČENJE POLIT. JETNIKOV OŽIVI.

TAKO NAZNAVNA AMERIŠKA LIGA ZA CIVILNO SVOBODO.

Propaganda se raztegne tudi na politično polje.

New York, N. Y. (Fed. Press, Stabni poročevalci). — Ameriška liga za civilno svobodo je postavila proti pogodbenemu pomiloščenju tih političnih krivcev po predsedniku Hardingu, s čim nem naznanja, da se oživi propaganda za pomiloščenje političnih kazencev z vso močjo. Organizacije, ki vodijo propagando pod vodstvom skupnega pomiloščenjskega odbora, so se pomnožile.

Novi izvršilni odbor sestoji iz Edmond C. Evansa iz Philadelphije, ki je predsednik. Dalje iz Gilson Gardnerja iz Washingtona, D. C., Mrs. Elizabeth Gilman iz Marylanda, Mrs. Ida Jaffe iz gde. Ellen Winsor iz Pennsylvanije.

Odbor se je potrudil, da je za pomiloščenje pridobil tudi zvezno stranko. Izjava Ameriške lige za civilno svobodo pravi, da so zagovorniki pomiloščenja že stopili na politično polje in bodo prišli skali na prominentne republikanske govornike in izid lokalnih volitev.

Liga je protestirala in odpovedala svoj protest, ker se je zgodil prikriv v zgodovini, da se bodo vplivati na politična jetnika, ki so se naj obnašajo v bodočnosti. Poleg postoji tudi pogoj, da se vrnejo takoj v ječo in ob vsakem času, ako tako določi predsednik, ker se niso ravnali po postavih.

V protestu pravi liga, da taki pogoji pomenijo, da bo eden predsednik sodnik, ako se pomiloščenji prelomiti postavijo. Zaradi tega postoji nevarnost, da se pomiloščenca zopet vrže v ječo vsak čas. Obtožbe, ki prihajajo od sovravnika pomiloščenca, posebno podjetnikov, lahko povzročijo, da se mora pomiloščenca vrniti v ječo, ne da bi imel sodniško obravnavo, ali da bi imel priliko se zagovarjati zaradi obtožbe.

Liga ponovno povdarja, da so bili ti kazneni obsojenci zaradi njih mnenja v vojnem času in zaradi njih industrijskih stikov. Spoznani niso bili krivim, da so izvršili kakšno kaznjivo dejanje. Po mnenju lige pomeni, ako se zahteva od ljudi, ki niso izvršili kaznjivega dejanja v navadnem smislu, da se namerava omejiti njih izražanje in omejiti njih svobodo kot članov delavskih organizacij.

Izjava sta podpisala Harry F. Ward, predsednik, in Roger N. Baldwin, ravnatelj.

Propaganda za pomiloščenje je zelo neprimerna reč za starogardnike v republikanski stranki, ker se bo odslej naprej vršila na političnem polju. Marsikateri kandidat stare garde bo prišel v neprijeten položaj, ko bo moral odgovarjati na stavišnja vprašanja, zakaj politični jetniki se niso pomiloščenji, in kakšno stališče on zavzema napram pomiloščenju.

MESTNI TRG ZA MLEKO IN KROMPIR.

Socialistična uprava v Rahwayu, N. J., je poročala izkoriščevalcem krompirja.

Rahway, N. J. — Socialistična uprava v Rahwayu je ustanovila mlekarstvo komisijo, katere naloga je, da dobavljene so mlekarstvo postaje v mestu kamor farmerji pripeljejo mleko in konzumenti ga kupujejo direktno od njih. Projekt se je ajsajno obnesel. Zadnji turek je bilo mleko razprodano v dveh urah, ko so ga pripeljali farmerji. Cena je veliko nižja in mleko je čisto in sveže.

Socialistični župan James B. Furber, ki je izdelal projekt za mlekarstvo komisijo, je dejal, da to je edina pot, da se ljudje izognejo izkrcanju po privatni mlekarški družbi, ki noče znižati cen. Uprava je na enak način odprla trg s krompirjem. Krompir, ki ga prodaja mesto, je tako poceni, da ne more tekmovali s mestom noben trgovcem.

„ENTRATA INTERNACIONALA“ JE INTERNACIONALA MONARHISTOV.

Washington, D. C. — (Feder. Press). — Državni departement je prejel informacije, da je 15. do 18. septembra zborovalo v Monakovem 60 monarhistov, ki so organizirali monarhistično internacionalo v svrhu vpostavljenja vseh dinastij, ki so padle od leta 1914 in v obrambo še obstoječih monarhij. Delegatje "četrte internacionalne" so bili iz Nemčije, Rusije, Avstrije, Francije, Ogrske, Češkoslovake, Poljske, Jugoslavije, Portugalske in drugih držav. Kuno Hoynigg je bil izvoljen predsednikom internacionalne. Monarhisti so sklenili, da je treba takoj delati za vpostavljenje dinastij Romanovcev, Hohenzollernov, Habsburčanov, Wittelbachov, Wettinov in vseh drugih, včetrki predstojenosti za francoski prestol. Klerikalna bavarska vlada je pa mirno gledala to zborovanje!

LOYD GEORGE JE PADEL V ANGLIJI.

Zadnji stober "velike četvorice" se je podrl, ko so konservativci zakliali koalicio.

BONAR LAW JE ZAČASNO NA KRMILU ANGLIJE.

London, 20. okt. — Politicari, ki so pred desetimi dnevi naznanili, da je Mustafa Kemal paša ubil Lloyda Georgeja in njegovo koalicio je valdo, se niso motili. Koalicio je bila zaklana večeraj in Lloyd George je padel.

Vlada je padla večeraj, ko so konservativni poslanci nižje zbornice sklenili, da ima njihova stopiti pred volitve kot samostojna stranka in ne več v koalicio s liberalci. Takoj nato so razglašili konservativci v kabinetu in dve uri pomeje je Lloyd George obiskal kralja in mu izročil ostavko. George je priporočil kralju, da naj ponudi ministrsko predsedništvo Andrew Bonar Lawu, ki naj vodi začasno vlado toliko časa, da se izvrše volitve.

Kralj je res povabil Lawa, ki se je odzval in sprejel vodstvo s pogojem, če konservativna stranka odobri njegov korak.

Lloyd George je zadnji izmed "velikih štirih", ki so v Parizu kovali mirovno pogodbo za centralne države; bil je zadnji vojni ministrski predsednik in zdaj je šel za Orlandom, Clemenceaum in Wilsonom. Šest let je bil na krmilu Velike Britanije. Vodstvo vlade je prevzel med vojno leta 1916, ko je bila Anglija v velikih stiskah. Prej je bil minister municije in se prej finančni minister. Ko je nasledil Asquitha, je organiziral koalicijsko vlado, v kateri so bile zastopane tri vodilne politične stranke na Angleškem: liberalci, konservativci in laboritje. Kmalu po sklenjenem miru so laboritje izstopili iz vlade, toda dve drugi stranki sta delali skupaj do večeraj, čeprav sta bile gotove struje med konservativci in liberalci, ki so mu bile vedno nasprotni.

Lloyd George je bil vedno liberalci in v svojih mladih letih je veljal za radikalca. Reči se mora, da je bil eden najspetnejših in najenergičnejših diplomatov in državnikov stare šole.

Lloyd George, poražen, ki je zadnji slobodni dejal v svojem govoru v Manchesteru, da bi bil on najboljši vasa, od kar je bilo jasno na njegovo mesto, kajti on da je potreben politika, je sinoči naznanil, da njegov boj se ni končal. Njegovi pristasi javljajo, da bo organiziral novo, centristično stranko iz liberalcev, konservativcev in vseh tistih, ki so mu svesti in s to stranko pojde pred volitve v upanju, da ga volilci ponesejo nazaj v palačo ministrskega predsedništva.

Volitve, ki so zdaj gotova stvar, bodo odločile, kdo bo na krmilu Velike Britanije. Začasna vlada je reakcionarna. Bonar Law je eden velikih nazadnjakov in sploh vse stranke konservativcev je stranka lordov, staršev in največjih reakcionarjev.

London, 20. okt. — Politicari (Dalje na 3. strani.)

PRODUKTI, IZDELANI V JEČAH, PRIHAJAJO NA TRG.

NA NJIH JE TUDI KNAMKA "UNION MADE".

Taka znamka je svedoča nelegalna.

Washington, D. C. (Federated Press). — Na tisoče delavskih oblek prihaja na trg, ki so bile izdelane v jetnišnici, a nosijo znamko, da so bile izdelane v organizirani delavnici. Na teh oblekah so tudi tuberkulozni bacili. Te oblike izdelujejo jetniki v državni ječi Virginije v Richmondu. Governor E. Lee Trivkle pravi, da je vse v redu.

Profit od tega dela šenja je podjetniki, ki lastujejo tovarne za izdelovanje delavskih oblek in ki so vzeli dele v virginjskih jetnišnicah v zakup. Država Virginija odaja delavno moč jetnikov privatnim podjetnikom v zakup. Ti podjetniki plačajo vsaki dan par centov za vsakega jetnika, da lahko izkoristajo njegovo delavno moč.

Dr. Earl E. Dudley, predsednik Društva za pomoč jetnikom, izjavlja, da je bila prejšnja bolnišnica za jetnike spremenjena v delavnico za te privatne podjetnike. Ta bolnišnica ni bila nikdar razkušana.

Dr. Dudley dalje pravi, da neka velika tvrdka v Forth Worthu, Tex., razpeša največ delavskih oblek, ki jih izdelajo kazneni. Oblike, ki se izdelujejo za to kompanijo, nosi znamko, da je bila oblike izdelana v uniki delavnici. To je krivično in v protijavlju s zveznim zakonom, ki določa, da morajo biti vsi produkti zaznamovani, ki jih izdelajo kazneni, preden gspusti ječo, da preidejo v mednarodno trgovino.

Dr. Dudley pravi v pisnu, ki ga je naslovil na Minterja, predsednika Državne delavske federacije v Virginiji, da mora vsak kaznenec dvakrat toliko izvršiti dela, kot se zahteva navadno od delavca, ki je zunaj jetniškega zidovja. Vporablja se tudi bič, da jetnik izdela toliko, kolikor mu predpišejo, da mora producirati. Dalje meni, da so se morali delavci zanimati za te vrste sužnost in pomagati, da se ji napravi konec.

Jetnik, ki toliko ali več napravi kot zahteva podjetnik, lahko zasluži dva dolarja za mesec.

Ze pred leti so na pritisk strokovno organiziranega delavstva sprejeli postavbo, ki določa, da morajo produkti, izdelani v jetnišnici, nositi znamko jetnišnice, a governer Triekle in podjetniki, ki se poslužujejo jetnikov kot delavcev, ne vpoštevajo te postavbe. Ko je pred kratkem Dudley v interesu jetnikov obiskal Richmond, so ga governerjevi prijatelji in prijatelji podjetnikov pretepli.

Dudley je zdaj svojo obtožbo predložil justičnemu tajniku Daughertyju in Gompersu, predsedniku ameriške delavske federacije, da kmalu podvzmeta akcijo v tej zadevi.

Vaški dan izdelajo v richmondski ječi šest sto parov delavskih hlač.

Izkuričevanje kazencev za obogateno privatnih podjetnikov dobro evete.

MASLENE POGAČE SE PRAVLJAJO.

New York, N. Y. — V Wall Streetu se je pojavilo zopet veselo življenje, od kar je bilo jasno kot beli dan, da je bila poročena predloga za izplačilo vojaške nagrade. Privatni biškiški interesi pripravljajo maslene pogače v podobi dividend. Milijone dolarjev bodo razdelili med one, katerim ni bilo treba potetiiti zanje ene znojne kaplje. Dividende so bile zadržane, ker so se korporacije bale, da bodo obdavčene, ako se sprejme postavba za izplačilo vojaške nagrade. Ta nevarnost je zdaj preč in ples okoli zlatega malika lahko zopet prične, ne da bi postala nevarnost, da jim ga kdo moti.

Delavci brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške.

KOMUNISTIČNA KOLONIJA OTVORJENA V KANADI.

Fort William, Ont., Kanada. — Ob reki Arrow, nedaleč od tukaj, se je ustanovila komuna Devonjancev. Komuna obstoji iz 80 družin, ki bodo obdelovale polje skupno in si potem delile pridelek po številu glav v vsaki družini. Denarne zadeve kolonije bodo v rokah odbora, ki se voli vsako leto. Komuni predseduje predsednik, ki se tudi oli vsako leto. Komuna se mora ravnati po zakonih Kanade in province Ontario.

AMERIŠKA PREISKAVA RAZMER V ANATOLIJU.

Preiskovalci so našli, da Turki lepo ravnajo s grškimi ujetniki.

GRKI MORAJO VPOSTAVITI OPUSTOŠENO POKRAJINO.

Mulanija, Mala Azija, 20. okt. — Ameriški admiral Bratton je pred enim tednom poslal misijo Američanov v Anatolijo s namenom, da obiščejo opustošene kraje, kjer so se grške čete umikale pred Turki, in dočenejo, kaj je resnice na poročilih, da Turki nedolgovčno postopajo s grškimi ujetniki.

Preiskovalci so se večeraj vrnili v Mudanijo in dr. Wright, ki je vodil misijo, poroča, da so bile vesti o turških barbarstvih neresnične. Američani so videli velike število grških ujetnikov, ki poveljavajo ceste, gradijo mostove in hile in delajo na polju, toda turške straže ravnajo dobro s njimi in pritožb ni bilo nobenih. Načrt Turkov je, da grški ujetniki vpostavijo razdejane železnice in bi-vališče, ki so jih unišile grške čete na begu.

Poročilo se dalje glasi, da je došlo do delavstva, po katerem so se umikali Grki proti Smirni, strahom opustošeno, vendar pa je ostalo precej vasi nedotaknjenih, tako da niso prebivalci v posebno veliki stiski za stanovanja. Živili je dovolj in ujetniki se ne pritožujejo, da stradajo, manjka pa zdravnikov in medicinskega materiala.

Kemalistične oblasti so že pričele s organiziranjem osvojenega teritorija na dober način; organiziran je sistem prehrane in lokalne uprave kažejo precej sposobnosti.

Američani so se vrnili s vtisom, da grški ujetniki in drugi kristjani, kolikor jih je ostalo, niso v nobeni nevarnosti, in da škoda, katero so naredili Grki s poliganjem in razstreljevanjem, ni tako velika kakor je bilo poročano.

UMETNA STRELA IZUMENA DILA EDISONA.

Imajdba je delo socialist Steinmetza.

Schenectady, N. Y. — Dr. Chas. P. Steinmetz, velika v elektriki, je demonstriral svoj nov aparat, ki producira blisk in grom. V prostorih General Electric Co., kjer so se vršile demonstracije, je bilo veliko gledalcev. Ko je bila umetna nevihta s strelo in treskom končana, je stopil k Steinmetzu Thomas A. Edison in mu krepko stisnil roko. "Vaša iznajdba me je v resnici iznenadila," je rekel slavni iznajditelj.

Steinmetz je socialist in pri letošnjih volitvah kandidira za državnega inženirja v New Yorku.

NAŠLI SO MASTADONOVO LOBANJO.

Chicago, Ill. — Ko so delavci kopali jarek na Charles Schwarzwaldi farmi blizu Lida, Ill., so odkrili veliko in dobro ohranjeno lobanjo, o kateri izjavlja profesor Dexter s univerze Northwestern, da je mastadonova.

Mastadon je bil ogromen slon, ki je živel v prazgodovinski dobi.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno in gorko. Južni in južnovzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 63, najnižja 45. Sonce izide ob 6/10, zalze ob 5.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasila po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (New York) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stika s Nismo:

"PROSVETA"

2487-68 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavi n. pr. (Okt. 21-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

LAZNJIVA POROČILA SO ZADNJE OROŽJE.

Kapitalistično časopisje poroča, da je stavka tekstilnih delavcev končana. Namen takih vesti je prozoren. Predvsem imajo namen ustvariti med organiziranim delavstvom napačno mnenje. Zima se bliža in stavkujoči tekstilni delavci so podpora živo potrebni. Ako se raznese laž med strokovno organiziranim delavstvom, tedaj se odreže podpora, ki je vprav sedaj nujno potrebna. Na stavki je še okoli štirideset tisoč delavcev. Dozdaj so izplačali tekstilnim delavcem do \$750,000 podpore. Ves ta denar je prišel od drugih strokovno organiziranih delavcev, ker organizacija tekstilnih delavcev zaradi majhnih prispevkov ni imela velikih finančnih sredstev na roki, ko je pričela stavka.

Drugi namen je omajati moralo med štirideset tisoč tekstilnimi delavci, ki še stavkajo. Morala za stavkarje je ravno tako važna reč kot morala za armado pred bitko ali v bitki. Ako je morala stavkujočih delavcev omojana, tedaj se vrste stavkarjev prično drobiti in temu drobenju sledi zanesljivo poraz. Tekstilne tovarne so raztresene po velikem teritoriju v novoangleških državah. Dasiravno imamo brzojav in telefon je nemogoče hitro popraviti škodo, ki jo napravijo take neresnične vesti, da je stavka končana, ko še delavci stavkajo. Preden doseže resnično poročilo delavce, da stavka še traja, so se v dveh ali treh krajih delavci že lahko vrnili na delo. In kadar se delavci po naselbinah — in naselbina za naselbino — vračajo v tovarne, je nemogoče ustaviti tak tok, ker je morala delavcev omojana in zdrobljena.

Kadar bo stavka tekstilnih delavcev končana, bo organizacija sama podala poročilo, ki ga bodo objavili prav zanesljivo delavski listi.

Naloga kapitalističnega časopisja je, da pomaga podjetnikom ob času stavke, kakor je naloga delavskega časopisja, da brani koristi delavcev. Ampak kadar kapitalistično časopisje prihaja z vestmi, da je stavka končana, akoravno se delavci niso izrekli, da so končali stavko, je dokaz, da se je pojavila omahljivost v podjetniškem taboru in da se zmaga obrača na stran delavcev.

KUKLUKOVSTVO IN NJEGOVI IZRODKI.

Ko se je pojavila tajna organizacija kukluksorcev, ki je takoj napovedala, da se je proglasila vrhovnim čuvajem morale, in dejansko pokazala, da vsiljuje ljudem svojo moralo z bikovko, amolo in kurjem perjem, včasih tudi s požigom, niso nekateri oblastveni organi polagali temu pojavu moderne sv. Feme nobene važnosti.

Ljudstvo je semintje protestiralo proti tem našim ljenim varuhom morale, ki so ponoči lovili svoje žrtve in izvajali svoje bestialne čine nad njimi. To je bilo menda vse, kar se je zgodilo. Kukluksorci so pa med tem pridno pridobivali nove člane, njih nasilna dejanja so se množila, ker so se ponekod profesionalni političarji in oblastveni organi v južnih državah strinjali z njimi. Kukluksorci zdaj trdijo, da štejejo milijon članov, njih nasilna dejanja se pa množe.

V Coffeyvillu, Kans., je ondodni župan govoril proti kukluksovstvu. Kukluksi niso podali izjave, v kateri so ovrgli županove argumente, ampak so prišli ponoči ponj, ga odpeljali lepo na samoto in mu jih naštel z bikovko, da je kar koža visela z njegovega života. Povedali so mu v obraz, da so mu jih naštel, da ga nauče govoriti o kukluksovcih. Župan zdaj izjavlja, da toži mesto za odškodnino, ker ni preprečilo drhalskega čina.

Tako daleč se je razvilo kukluksovstvo. Ako župan, ki je najvišji javni uradnik v občini, kritizira srova kukluksovska dejanja, ga kukluksi pretepejo do krvi. Ako to niso dokazi, da je skrajni čas, da se odpravijo te vrste čuvaj javne morale, ako hočemo v tujezemstvu veljati še za civiliziran narod, ne vemo, kaj naj še store kukluksi, da se ganejo postavodajni zbori in nekaj store, da se izbrše ta sramotna pega za civilizacijo.

Ako smo civilizirani, tedaj naj sodišča edločijo o krivdi in nekrivdi obtoženca in kaznujejo naj tiste, ki kršijo postave. Če pa mislimo, da nismo civilizirani, tedaj pa povejmo, da se je sodiščna in kazenska oblast podelila kukluksom.

Kukluksovstvo je ravno tako sramotna pega za civilizacijo kot linčarstvo, dokler se pojavlja v sirovih in protipostavnih drhalskih činih.

SLIKE IZ NASELBIN.

New Duluth, Minn. — Poročam žalostno vest o nesreči, ki me je zadela dne 1. oktobra. Avtomobil mi je povozil 12 let starega sina ob peti uri popoldne, na kar je deček brez tri ure umrl radi zadoblih notranjih poškodb.

Strahne so bile ure in minute, ko se je povoženi sinček boril s smrtjo, za mene in mojo soprogo in zahvaljujem se vsem tistim, ki ste nama bili v tolažbo ob času nesreče.

Pokojni sinček ima še dva brata v grobu na Gilbertu, Minn., kjer smo prej stanovali. Pokopali smo ga tam, da s svojimi bratci skupaj počiva.

Zahvaljujem se lepo za podarjene vence članom dr. Leo Tolstoj št. 205 SNPJ in šolaki mladini. Hvala vsem, ki so ranikemu položili krasne šopke cvetlic. Najbolj se moram zahvaliti mr. Debelaku in mr. Kambiču, ki sta našo družino spremlila in peljala s svojimi avtomobili na postajo Duluth.

Ko smo dospeli v Gilbert je bilo tam zopet vse potrebno preskrbljeno, za kar se moram zahvaliti rojaku Leo Kuharju in mr. Keru, ki sta mi dala vožnjo za spremstvo v cerkev in na pokopališče. Vsem skupaj lepa hvala in pozdrav od šalujoče družine — Prijatelji.

Carlinville, Ill. — Naselbina Carlinville je poznana med Slovenci le malo časa, ker sem se se pričeli priseljevati rojaki šele v zadnjih štirih letih, to je od časa, ko je Standard Oil družba pričela tu s premožno industrijo.

Od začetka je dobilo tu delo precejšnje število rojakov, toda pozneje se je njih naseljevanje precej omejilo, gotovo iz tega razloga, ker se Slovenci bolj zavedajo svojega položaja kakor pa delavci druge narodnosti, ki so pri dohodni družbi zaposleni. Gesto kapitalistov je bilo, je in bo, da delavci ne sme nič govoriti in nič slišati o tem, kar je nasprotno kapitalističnemu sistemu in kdor od delavcev dela drugače, je preziran.

Ker družba nas Slovence prezira, tudi naša naselbina ne more napredovati kot bi morala, ali kakor bi bilo leleti. Drugače pa se ne bom podajal pri opisovanju dohodne družbe v podrobnosti, pri čem bom nekaj drugega.

Minili sta še dve leti, odkar so nekateri rojaki v tej naselbini pričeli agitirati, da bi postavili dvorano, oz. dom, ki naj bi se uporabljal za društvene seje, seje klubov, zborov itd. Takrat rojaki še niso bili dovolj prepojeni s to idejo, zato smo morali stvar odložiti za nedoločen čas. Za idejo pa so se rojaki zopet pričeli zanimati, in sicer v toliko večjem številu. Na par sestankih, (sedaj) smo prišli do zaključka, da se kupi stavbišče (loto) na katero naj bi postavili dvorano.

Kupljeno je bilo stavbišče, ali takoj po nakupu smo morali stvar zopet opustiti. Največji vzrok je bil sveda v tem, ker so bili promogarji dolgo časa izpti, a poleg tega še drugi vzroki, ki pa bi se očasoma odstranili.

Pri tem ne smemo ostati, pričeti moramo zopet s delom, in sicer s toliko večjo energijo, pa se bo naša ideja udeležila. Dvorana nam je neobhodno potrebna. Ako premislimo, da plačamo samo najemnine do \$200 na leto, moramo priznati, da bi bili veliko na boljšem, če si postavimo lastno dvorano, ki bi se polagoma splačala še samo z denarjem, ki ga sedaj dajemo tistim, ki nas izkoriščajo. Sedaj smemo zborovati le tedaj, ko nam dvorano odklepejo lastniki, na kako prireditve veseliče se misliti ni, ker ni za to ugodnega prostora, o kaki dramski prireditvi ali šitalnici tudi sedaj ne moremo govoriti. Nasprotno pa bi bilo, če bi imeli svojo dvorano. Prilika bi bila tedaj tu za eno in drugo.

Tem potom naznanjam delničarjem omenjenega stavbišča, da se bo prihodnja seja vršila dne 29. oktobra, ob deseti uri popoldne v navadnem prostoru kakor do sedaj. Uljudno vabim tudi ostale rojake, ki še niso delničarji stavbišča, da se udeležijo te seje, seznanite z našim načrtom in priporočite do boljšega uspeha. — Anton Blasič.

Ali val, kaj trpi veliko število slovenskih delavcev v Ameriki valed splošnih boleznih, ki so posledica obžalovanja z vladnimi? Ako se val, naroči si knjigo "Zajedaleci", katere dobijo pri Knjižnici matice S. N. P. J.

Fašistična "delavska" organizacija.

Razširjanje fašizma se je pričelo po obirnih poljedelskih provincah doline Po: provinca Emilia je bila prva, kjer so vstali fašistični voditelji in je fašizem pričel divjati z vse besnostjo. Tam so bile proletarske organizacije najbolj napredne in popolne. Bile so tam razne delavske organizacije, napredne organizacije kmetov, poljskih delavcev, delavcev pri poljskih strojih, konzumne zadruge in razne kolektivne zadruge, ki so omogočale združeno življenje in lažje življenjski obstoj proletarcev in revnih kmetov. Proletariat v tej provinci je bil močan v svojih organizacijah, vendar je tudi imel svojo slabo stran, ker so bile organizacije preveč pceppljene in ne samo, da niso bile odine in skupne po mestih, ločile so se celo po vaseh. Nikake centralne za organizacije ni bilo. Obstojala je sicer nekaka mreža zvez posameznih vasi, trgov in mest, vendar je imel vsak kraj s svojo, neodvisno upravo, ki je vodila malo združeno čisto po svoje, ne osiraje se na druge.

V te, posamezne sicer dobro organizirane kraje, so torej fašisti obrnili svojo ofenzivo. Pojavili so se prvo v malih mestih, se združili v organizacije, nato pa pričeli jih razbijati in delati razkol. Šlo jim je po gradi in kmalu so se povzpeli do moči, da so začeli osvajati kraje, kjer ni šlo s zavratnim vmešavanjem, so nastopili s oboroženo silo. Prišli so s umori in poligi in potom takega nasilja tudi smagali, ker ni bilo nikogar, da bi jih krotili. Vlada je s veseljem gledala to početje. Uničili so stare organizacije in pričeli z ustanovitvijo nove, fašistične, za katero so sicer agitirali, da je delavska. Odpravili so rdeče zastave s mestnih hiš in jih nadomestili s trikotjarami. Sploh so delali na tak način, da priprosti delavci in kmetje se niso mogli spoznavati, kaj je prava organizacija.

Najslabša agitacija za fašizem je bila od strani veleposestnikov, ki so bili od nekdanj nasprotni združnemu gibanju in organiziranju malih posestnikov in delavcev. V nove fašistične organizacije, ki so slovele za delavske, so vključili vsa majhna podjetja, ki so imela velike posestnike. Kdor se je takemu početju upiral, je bil odstranjen iz organizacije, ako se mu ni zgodilo kaj hujšega, voditelji v večjih krajih, ki so delovali za skupno centralistično organizacijo na napredni podlagi, pa so bili pomorjeni in njihovi domovi požgani.

Kjer so se treznomisleči kmetje upirali ustanovitvi fašistične organizacije, so jih fašisti prisilili s orožjem in grožnjami in tako so nastale lokalne zveze kmetov, ki so jih imenovali "fasio", od tod ime fašisti. Ponekod so postreljali fašisti na žnate kmetov, ki so se branili ustanovitvi fašistične zveze pod pokroviteljstvom velikih posestnikov in laških grofov. Kmetje so izgnali iz rojstnih krajev, ako so bili za napredno organizacijo, posebno če so bili tudi člani socialistične stranke. Zveze fašistov so torej nastale iz nasilnega narodnih žovinstov, vojaških prostovoljcev in žastnikov ter pod pokroviteljstvom vlade.

V provinci Ferrare in Rovigo, kjer je bilo še nemogoče od silnega pritiska vzdrževati napredne organizacije, so člani postali pasivni, bili so samo še po miljenju člani naprednih organizacij. Umljivo je, da so poljski delavci, ko so pristopili v fašistične organizacije, prejemale vedno nižje plače, delovnik, ki je bil prej uveljavljen za 8 ur, se je čer noč podaljšal. V deželi je nastala silna nezaposlenost in mala skupina veleposestnikov, ki je imela odločilno besedo pri novih fašističnih "delavskih" organizacijah, je lahko članom narekovala, pod kakimi pogoji imajo delati.

Napad fašistov je bil dobro preračunjen. Prvo so se lotili malih krajskih organizacij in zavzemali vedno večje, da so končno zasegli tudi aredišča. Med industrijskimi delavci se fašizem sicer ni posrečilo zdrobiti organizacij in jih pridobiti za nove kapitalistične organizacije pod krinko delavskih, a delovali so vseeno neprestano in tako se je zgodilo, da so bile velike organizacije strokovnega industrijskega delavstva razbite in so postale pasivne, voditelji pa preganjeni in pomorjeni. V velikih mestih, kjer so bile močne organizacije delavstva, je bil napad fašistov teliko močnejši, in sicer se je izvršil še

le tedaj, ko so imeli v rokah malo organizacije.

Na vse načine so jih izgrivali, ker niso mogli dobiti vodstva v roke. Po mnenju se številno članstvo fašističnih organizacij in njihova poštena uslužbenec sicer ni oddaljilo od naprednih ciljev, a postali so pasivni in tako je bilo aktivnega članstva čisto malo.

Napredne organizacije, ki so se držale, so napovedale splošno stavko proti fašističnemu nasilju in proti očitni pristranosti vlade. Podlegli so v stavki, kajti moč fašistov je narasla, da so lahko pričeli s obratom industriji, železnice in pošt, vlada pa je ščitila podjetništvo s fašisti in tako so bili stavkarji izključeni od dela. Nekdaj močne unije so propadle, začele pa so se krepiti fašistične "delavske" unije. Šele tedaj so delavci v poedinah organizacijah uvideli, kako potrebna bi bila skupna industrijska organizacija, ali prepoznali. Fašisti so jih prehiteli s močno organizacijo "delavcev in farmerjev", ki pa je v resnici organizacija kapitalistov in njihovih privrženec.

Fašisti so hoteli kontrolirati vse. Ne samo izučene delavce, premagati so hoteli ravnatoke neizučene, ki so tudi še imeli svoje organizacije in jih je bilo posebno veliko po pristaniščih. Vstopali so v njih organizacije in agitirali ter delali razkol, da je končno prišlo v organizacijah delavstva do nesoglasja in tako je nastala cepitev ter ustanovitve nove fašistične "delavske" organizacije. Tudi v tem slučaju so se fašisti posluževali orožja, kjer ni šlo s lepa in s zapeljivanjem. To nam pričajo posebno oboroženi pohodi fašistov v Jakin, Benetke, Genova in Savono. Vsi delavski domi in tiskarne so bili pri teh pohodih požgani, voditelji delavstva umorjeni tudi na javnem, če se jim ni posrečilo uteči, vojaštvo pa je mirno gledalo, kjer so bili vmes zagrizeni žastniki so celo veliki vojakom, da so sodelovali s fašisti.

Bil se je odločen boj med kapitalisti in delavstvom. Delavski zastopniki v parlamentu in socialistični župani so morali podajati ostavke. Z orožjem v roki so jih fašisti prisilili na odstop. V imenu, da so branitelji domovine so fašisti prejeli popolno zaščito pri naslednjaki vladi in tako se je vivilo vse nasilje, kot bi bilo legalnim potom. Delavstvo je bilo kakor ukovano v močno železje, ni se moglo ganiti, upadel jim je pogum, ko so videli odstope podkupljene svoje sočelavce in jadenje fašističnih tolp. Voditelji pa so stopili v ozadje, deloma prisiljeni ali pa boječji se zase in svoje družine, ker premoogo so imeli izkušenj, kako se je zgodilo s drugimi ki so so postavili v bran. Splošne stavke, dokler je bilo delavstvo še nekaj organizirano, so bile le v izgubo za delavstvo.

Vse to nam pokazuje, da se je fašizem ustanovil v deželi z ognjem in mečem, da zabrani delavstvu močno splošno organizacijo in obvaruje meštanske politike ter veleposestnike in številne grofe. Da je bilo delavstvo, ki je pristopilo v nove fašistične "delavske" organizacije, zapeljano se je pokazalo kmalu, kot na primer meseca maja, ko so zastavkali še ostali organizirani delavci v Ferrari. Podjetniki tovarn so kot poveljniki fašističnih "delavskih" zvez osvojili po delavcih zasledene tovarne, v taknili delavce v ječe in jih mučili.

Fašistična stranka v resnici ne postoji iz drugega kot iz mešanicekega elementa in zapeljancev, ki jih podjetništvo hoče izrabiti v boji proti organiziranemu delavstvu. Če bo fašistična organizacija obstala dalj časa, je dvomljivo. Delavstvo, ki je bilo takrat zapeljano in kruto obetati sponke, katerih je deloma samo krivo, ker se ni hotelo organizirati v močni skupni organizaciji, pričinja spoznavati, kdo je pravi nasprotnik. Napadi fašizma so bili napadi kapitalizma, to občuti vsak količnik zaveden delavec Italije. Strah se sicer boja, ki ga bo delavstvo imele s močno kliko fašistov, vendar uvideva, da tako ne more dalje. Kjer le more zapeljano delavstvo odstopa od fašističnih "delavskih" organizacij, zavedajo se tudi mali posestniki in tako se je nadejati, da se pri prihodnjih volitvah ne bodo strahili fašističnih groženj ter skupno volili svoje zastopnike v parlament in župane. Obnavljajo se tudi še nove napredne organizacije po večjih mestih, ki se hitro združujejo v močno zvezo vseh organizacij, da bodo tako dovolj močni protiutaj nasilnemu fašizmu.

Rusija na delu.

Poroča Anise, korespondentka P. P.

Moskva, Sovjetska Rusija, 10. sept. — Zelo interesantno je poročilo o obnovi Moskve v prvih šestih mesecih 1932. To leto je v Rusiji imenovano "prvo leto miru." V resnici je prvo leto od 1914. da je Rusija brez vojne in lakote in da se je posvetila rekonstrukciji. Toliko dela v Rusiji še ni bilo kot je letos.

Oddelek za občinsko ekonomijo v Moskvi, v čigar območje spadajo cestne železnice, vodovod, razsvetljava, ceste, stanovanja, odvodni kanali in mostovi v vsej moskovski provinci, je popolnoma solventen. "Ako bi imeli kapital, bi še bolj napredovali kakor bi tudi morali", mi je dejal načelnik oddelka Sovjetnikov, "kljub temu smo na dobrih nogah. Prebivalci v Moskvi dobe luč in vodo za polovico manj, kar nas stane, toda primanjkljaj pokrijemo iz stanarine za prodajalnico in hrane, ki so lastnina mesta. Največ stroškov nam povzroča čiščenje ulic in popraviljanje cest ter mostov, največ dohodkov nam pa nosi omenjena stanarina."

Vprašala sem ga, koliko dobi mesto za stanovanje. "Ne dosti", je odgovoril. "Hiše so bile v taklo slabem stanju, da gre skoro vsa stanarina za popravilo stanovanj. Mnoge hiše so bile porušene v civilni vojni, še več jih je pa bilo k nič v onih strašnih zimah, ko ljudje niso imeli kuriva in so trgali pod vrata in vse, kar je bilo lesenega in skurili. Najboljše hiše, ki potrebujejo najmanj popravil, sme daj delavskim komunam. Slabe hiše oddajamo buržoaziji v vednetni najem s pogojem, da jih popravijo; tako smo dali več velikih hiš, v katerih je po 40 do 200 stanovanj, tvekdram in Anglije, Nemčije, Švedske in Švice ter ruskim tvekdram s pogojem, da jih popravijo in dajo deset odstotkov prostora delavcem, ostali prostor pa lahko oddajo v najem komur hočejo in pobirajo stanarino. Po gotovih letih pripadajo hiše nazaj mestu."

Oddelek za občinsko ekonomijo v Moskvi je letos od aprila do avgusta porabil 30,000 milijonov edvodnih kanalov in 1804 vodnjake. Popravil je tudi vodovod in šest mestov ter popravil 100,000 kvadratnih metrov ulic. Najnamušnjeje pa je, da je oddelek za občinsko ekonomijo poleg vsega tega še zasidil s rokami 120,00 štiriinajstih metrov sveta v mestnih parkih in ob bulevardih. Rusi ljubijo rože; adi se, da so jim cvetlice prve za živilo. Cel v gladovnih provincah sem videla cvetličnjake. Letošnje pomlad so delavci navozili 7155 železnihkovozov gnoj in prsti v parke in drevedore ter zasidili 14,500 drevce in preko milijon rož. Na vseh večjih trgih in pred hoteli in cerkvami so morali diviti krasoti rož in cvetličnih grmičev.

"Vse to plačajo špekulantje", ališaj govoriti delavce. "Denar pride iz stanarine za prodajalnico in lope na trgih."

To je bistvo nove gospodarske politike. Kapitalisti niso dobili države v roke, pač pa so dobili omejeno industrijo in za to morajo plačevati državi visoke davke.

DROBEŽ.

Vladne čete na Kitajskem, ki jih je vodil 40 milj proti severu general Hušdan, so bile v Širkovu odbite in pogane nazaj.

Milijonska takšina je bila izvršena v hamburški mestni hiši na Nemškem. O tatovih ni sledu.

Na prisilnikem etoku v New Yorku so dopustili otrokoma Angeli in Antoneti Napolitano na suho, ker sta bila tu rojena, dotim so njuno mater prepeljali na otok, ker ni državljanka. Po sedanjem zakonu za priseljevanje mati nima dostopa v Združene države.

Svet ljudskih komisarjev v Moskvi je sklenil izdati nove bankovce, ki bodo nosili isto vrednost kot predvojni. Za kritje izdanih papirjev bo sovjetska vlada skrbela z zlatom in srebrom ter državnim blagom.

Na smrt obsojena sta bila v Kijevu kapitan Soudovski in Natašija Viskovbog, ko sta bila spoznana krivim, da vršila špijonato in sta agenta francoske vojaške komisije v Varšavi.

25 milijonov rubljev za dolar. Riga, 19. okt. — Papirnati sovjetski rubelj ima po odloku vladne borzne komisije v Moskvi nov nižji kurz. Petindvajset milijonov rubljev je treba za eden ameriški dolar.

DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Konvencija Illinoiske delavske federacije. Vse resolucije, ki so bile doslej sprejete na konvenciji federacije v Rockfordu, zaznamujejo napredek. V četrtek je dala konvencija gorko klobuto Gompersu in njegovi mašini, ko je bila sprejeta resolucija za neodvisno politično akcijo delavcev in farmarjev. Resolucija se glasi, da delavci in farmarji glasujejo ob volitvah za kandidatke delavske stranke, kjerkoli so taki kandidati. Sprejeta je tudi bila resolucija, ki zahteva novo oblikovanje za Sacco in Vanzetti. Resolucija za industrijsko formo unijske priide na vrsto v petek ali soboto. — Konvencija se neča tudi z afero v stavbinih unijskih v Chicago, toda najbrž sklene, da se ta zadeva prepusti Ameriški delavski federaciji. — Prihodnja konvencija se vrši v Decaturju. Veliko število glasov je dobil Herma Chicago je dobil 134 glasov. — Gompers, ki je bil povabljen na konvencijo, je šel rajši na konvencijo Ameriške legije v New Orleansu, v Rockford je pa postal podpredsednik Matthew Wella. — Na dnevnem redu je spremenitev člena v pravih glavnih volitve gl. odborov, ki so se doslej volili s splošnim glasovanjem; predlog na konvenciji je, da odborke volijo delegatje na konvenciji. Proti temu predlogu je velika opozicija.

Industrijska forma unijske. Arizonska delavska federacija je na svoji letni konvenciji v Phoenixu, ki se je vršila te dni, sprejela določeno resolucijo za amalgamiranje vseh strokovnih unijskih v industriji. To je za enajsta državna federacija, ki se je izrekla za industrijsko formo unijske. Federacija v Arizoni je dalje sprejela resolucijo za odstavitev postojanje proti justičnemu tajniku Daughertyju, za osvoboditev političnih jetnikov, proti otroškemu delu, za kooperiranje s farmarji, za doseg odškodninskega zakona in proti Ku Kluxu Klannu.

Razne vesti.

UMIKLENJA PROTI F. S. R. SO BILA BREZ PODLAGE.

Preiskava je dala "Priateljem Sovjetske Rusije" dobro splošno.

New York, N. Y. — Pred dvema mesecema je tukajšnji "Jewish Daily Forward" obtožil organizacijo "Friends of Soviet Russia", da zapravlja denar, nabran za lažne Ruse v gladovnih provincah, za komunistično propagando v Ameriki. Odbor organizacije je zanihal krivdo in predlagal, da se izvoli nepristranski odbor, ki naj preišče delo organizacije in se prepriča, kaj je resnice na obtožbi. V odbor so bili izbrani: Roger N. Baldwin, predsednik American Civil Liberty Union; Robert Morris Lowett, pomočnik urednika revije "New Republic"; Timothy Healy, predsednik unijske kurjačev; Norman Thomas, predsednik Lige za industrialno demokracijo in odvetnik Walter Nelles.

Odbor je šel takoj na delo in dne 18. oktobra je objavil poročilo o rezultatu preiskave. Odbor poroča, da so obdelitve napram "Priateljem Sovjetske Rusije" povsem neutemeljene. Najmanjšega dokaza ni nikjer, da bi bila organizacija zlorabila kak denar, ki je bil nabran za podporo stradalcih v Rusiji.

KLAVNIŠKI DELAVCI ORGANIZIRAJO INDUSTRIJSKO UNIO.

St. Louis, Mo. — Tukajšnji klavniški delavci, zaposleni v tukajšnjih klavninah, snujejo industrijsko unijo. Njih glavne zahteve so: Povratek k osemurnemu delavniku, časopis za čezurno delo in zboljšanje delavnih razmer.

V to svrhu se obdržujejo shodi klavniških delavcev. Organizacijsko delo vodi O. J. Hayes iz Chicaga, mednarodni predsednik organizacije Amalgamated Meat Cutters and Butcher Workmen of North America. Podpirajo ga drugi odborniki te organizacije iz St. Louisa in Chicaga.

Lanska stavka je bila skoraj izpuščena in odborniki te organizacije so prepričani, da je stavka zaradi tega tako končala, ker je bilo v stavki prizadetih preveč ljudi. Na zadnji konvenciji v St. Paulu je bila sprejeta resolucija

skoraj soglasno, da se razne unije zdijejo v ene unijo, v kateri bodo člani vsi delavci, ki delajo v mesni industriji. To pomeni, da bodo člani te organizacije vozniki, kurjači, električarji in drugi rokodelci, ki delajo v klavninah in mesnicah. Dandaj so bili ti rokodelci člani svojih unijskih.

Otto Kuhn, poslovni odbornik omenjene organizacije, izjavlja, da so odborniki prepričani, da jim bo lažje nastopiti za koristi delavcev, uslužbenih v mesni industriji, in lažje se jim bo bojevali proti mesarjem in klavniškim baronom, ako so vsi delavci v klavniški industriji združeni.

Zdaj klavniški delavci skoraj povsod delajo 54 ur v tednu, ne da bi bili plačani posebej za čezurno delo. Izjemo delajo le tri majhne tvrdke.

Na prvem shodu se je takoj prišlo do petdeset novih članov. Ako klavniški delavci pridobijo za industrijsko unijo, tedaj ne bo poteškoča pridobiti druge rokodelce, ki delajo v klavninah in mesnicah.

Taka kampanja za reorganizacijo unijske se vrši tudi v drugih mestih, v katerih je osredotočena mesna industrija. Povsod se giblje in organizatorji upajo še v bližnji bodočnosti na uspehe.

IZSELJENIKOV V AMERIKO NI.

Washington, D. C. — Tiste poplave izseljenikov v Ameriko ni, o kateri so govorili nasprotniki izseljevanja v Ameriko. Iz nekaterih držav niso izseljeniki izšli, niti zadnje določene kvote. Iz Nemčije je bilo dovoljeno priti 13,512 izseljenikov v Ameriko, a prišlo jih je 3,318. Iz Anglije (Združene kraljestva) bi lahko prišlo 15,468 izseljenikov. Dospelo jih je pa le 8,080. Rusija je bila upravičena v septembru do 4,323 izseljenikov, a izšlo se je le 2594 Rusov. Celotno iz Besarabije, ki sme poslati 558 izseljenikov, je prišlo le tri in petdeset izseljenikov. Le Italija je izrabila svojo kvoto za september, a skoki celo leto je upravičena še do lepega števila izseljenikov. V Avstriji je bilo tako se glase poročila. A sem je dospelo le 697 izseljenikov, dasiravno je imelo pravico priti 1,490 izseljenikov.

V septembru se je izselilo v Združene države 41,510 oseb, a v resnici je smelo priti sem 71,561 izseljenikov. Izseljevanje v Združene države nazaduje.

SVET ZA DOSLUŽENE VOJAKE.

Phoenix, Ariz. — V okrajih Mohave in Yuma so odprli sto desetnajst tisoč akrov sveta za naseljevanje. Pravico vprašati za svet imajo vojaki, ki so služili v svetovni vojni in so bili častno odpušteni, ali če so bili premišljeni v armadno ali mornariško rezervo.

POLICAJI KANTVAJO EN DAN PROST V THOWU.

Chicago, Ill. — Policajsko dobrotvorno društvo in atletično društvo predloži mestnemu svetu peticijo, da se policajem dovoli en dan prost v tednu. Zdaj imajo policaji en dan prost v štirinajst dneh.

Privatni bisniški interesi pričakujejo, da policajski načelnik Fitzmorris nastopi proti tej zahtevi.

PONEMODENI ŽELENI ROPI?

Chicago, Ill. — Policijski sodi, da je ponorel "Želzni rop", ker so pritekli policaji na pomoč 19-letnemu Anthony Toniju, katerega sta lovila blizu bolnišnice West Side dva neznanca, oblečena belo, in sta pri tem kričala, da hočeta njegovo železo. Drugi ljudje menijo, da so dijaki izvršili najbrž kolo, ker zadnje dni poročajo časopisi o železnih ropih.

Tonij je izpovedal, da se je vračal od dela domov, ko sta ga prišla dva neznanca, ki sta mu rekla, da hočeta njegovo železo. Ker pa ni hotel iti z njima, sta ga pričela vleči s sabo.

RAZKUPITEV ALBANIJ.

Washington, D. C. (Poročevalni urad kraljevine SHS). — Polanski konferenca je sklenila, da prične komisija za razmejitve s svojim delom na albanski strani severno od Ohridskega jezera. Komisija za razmejitve je odpovala iz Debra v Prizren, kamor je imela prispeti 16. oktobra.

Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveta".

MEĐA ŽELEZNA STAVKOKAZEM.

Postali so nepekojni.

Buffalo, N. Y. — Lokalna cestno-željezniška družba je znižala mežo stavkokazem na 55 centov na uro. Preje so prejeli po \$7.50 merde na dan, poleg pa še hrano in stanovanje zastoni. To kompanijo lastujejo isti cestno-željezniški interesi kot cestno-željezniško družbo v Philadelphiji. V Philadelphiji vzdržuje družba kompanijsko unijo. Okoli dve sto članov te "unijske" je poslala kompanija v Buffalo, da nauče stavkokaze voditi.

Stavkokazi pa niso zadovoljni s položajem in izjavljajo, ako družba res zniža mežo, da pustijo službo. Ako se to zgodi, bo družba tam, kjer je bila pred enim letom.

Nekateri ljudje vprašujejo v Philadelphiji, kaj delajo uslužbeni cestno-željezniške družbe v Buffalo, ko so vendar potrebni v Philadelphiji. Družba odgovarja na taka vprašanja, da je premetila nekaj svojih uslužbencev v Buffalo, da vabude tam prava čustva med delavci in ravnateljem.

OSOBNI VLAKE SKOČIL NA TIR.

Širojvodja ubit.

Willamson, Ind. — Osebnostni vlak št. 3 na Wabash železnici je skočil raz tir pri West Lebanonu. Strojvodja je bil ubit na mestu. Poleg njega je bilo sedem oseb ranjenih, med katerimi so štirje politni in dva ekspanza uslužbenca. Pet voja je srgelo. Težki spalni vosovi so ostali na tirih.

Japonski izpravniki Vladivostok v tihem.

Tokijo, 20. okt. — Vojni minister naznanja, da bo japonska posadka v Vladivostoku zapustila rusko mesto 26. oktobra. Poveljnik posadke se je spoprijateljil s poveljnikom rdečih čet za mirno predajo Vladivostoka. Rdeče čete bodo taborile zunaj mesta, dokler ne odidejo Japonci. Pristati buržoasne vladi vladne vojske je iz mesta kamor morejo. General Dietrichs je s svojimi častniki pobegnil na Kitajsko. Drugi tuji vojski zapuščajo mesto. V Vladivostoku je 80 Američanov in v pristanišče je priplula ameriška križarka, ki bo skrbela za njih varstvo. Vshodnosibirskaja vlada v Čiti je še naznanila, da se ni treba tujcem nič bati, toda ruski caristi, ki so zadnjih pet let vodili sarote, bodo aretirani in kamovani, ako prej ne uidejo.

Japonski prime kamenjan.

Tokijo, 20. okt. — (Federated Press). — Otroci delavcev, vposlenih v Kure arsenalu, imajo še nekaj časa navado, da mečejo kamenje v kare v arsenalu, v katerih se uradniki vozijo za zabavo, dočim so kare namenjene za prevajanje ranjenih delavcev. Zadnje sredo se je princ Hiroši Fušimi posulil ene teh kar in se peljal v njej na banket. Otroci so posuli avtomobil s običajno točo kamenja. Prince se ne bo več vozil v teh karah.

Klara Zetkin, kandidatka za predsednico Nemčije.

Berlin, 20. okt. — Klara Zetkin je kandidatka komunistične stranke pri predsedniških volitvah v Nemčiji, ki se vrše prihodnji mesec. Zetkinova je zivljala žena, stara 74 let in prej je bila poleg Rose Luksenburgove najaktivnejša med socialističnim ženstvom v Nemčiji. Po razkolu v stranki se je pridruživša spartakovcem in pozneje komunistom.

Nemški komunisti agitirajo za generalno stavko v protestu proti aretiranju mnogih njihovih tovaršev pri izgredu zadnje nedelje.

D'Annunzio se je pridružil fašizmu.

Rim, 20. okt. — Gabriele d'Annunzio, vodja legionerjev na Reki, je podpisal pogodbo z Benito Mussolinijem, voditeljem fašistov, v svrhu skupne akcije obeh organizacij.

PIŠMA NA POSTI

V Chicagu imajo sledeči rojaki: Stefana Ivan, št. 591. Vukovica Andra, št. 610. Klecinie Marija, št. 511. Grgec Rezi, št. 490. Fomich Giraim, št. 484. Krajnevic Anton, št. 520. Matrice M. št. 545 in Pečenka Jerry, št. 563. Pišma dobite na glavni pošti pri Lobby z Adams cest. Poleg številke je treba tudi povedati kraj, oziroma mesto prišakuje.

PO NEDOLANEM TRPINČENI ROJAK JE OPROŠČEN.

(Nadaljevanje s prve strani.)

brzojavil naseljeniškim oblastem v Portlandu, da naj Jereba izpuste.

Ko je mrs. Jereb prejela telegram, da je John prost, toda bres denarja, da bi se peljal domov, se je takoj obrnila na unijo rudarjev za pomoč. Dobila je potrebno vsoto denarja. Rudarska unija se je največ trudila in pripomogla, da je bil Jereb oproščen. Na prizadevanje unijske je bilo poslanih več sto brzojav v Washington njemu v prid.

John Jereb je zdaj doma in prvič je videl svojo hčerko Heleno, ki se je rodila, ko je bil on popolnoma po nedolnem iskanju v Ameriki. Odlek delavskega departmanta za njegovo izpustitev je menda edino zadovoljenje, katere mu je dala svema vlada za veliko krivico, katero mu je storila, ko ga je odrgala od doma in šene in poglala na tuje.

LLOYD GEORGE JE PADEL.

(Nadaljevanje s prve strani.)

križa, ki je pretresal Anglijo s padcem Lloyd Georgejeve vlade, je porinila v osadje vsa mednarodna problema. Zdaj se govori samo o volitvah in notranjih vprašanjih. Rehim Honarja Lawa bo kratak. Nov ministrski predsednik bo vsakčas razpisal volitve, ki se bodo vršile v šestih tednih.

V volilnem boju bodo štiri stranke: konservativna, centristična, neodvisni liberali in Labor Party (delavska stranka).

Konservativci še nimajo definitivnega programa, toda njihov boj bo v glavnem naperjen proti Lloyd Georgeju in njegovi potratni vladi, visokim davkom itd.

Centriste bo vodil Lloyd George, ostrona njegovi pristaki; stali bodo na dosežanem programu konsolidacije.

Neodvisne liberalce vodita viskont Grey in Asquith. Stranka je alaba in ne bo dobila veliko glasov.

Najboljše stoji danes Labor Party in prilika za njeno zmago na vsej črti je največja, odkar stranka eksistira. Delavska stranka ima jasen revolucionarni program; drastične reforme v vladi in parlamentu (odprava monarhije), nacionaliziranje industrije, kapitalisti naj plačajo vojne dolge; je protimilitaristična, protivojni in proti imperializmu.

Glavna runanja vprašanja, katere bodo zdaj mladi v volilni kampanji, so: Ali naj Anglija ostane v ententi s Francijo in priklaka na Nemčijo za zadnji peni odškodnine? Ali naj Anglija nadaljuje politiko represij v Indiji in drži Mezopotamijo in Palestino? Kako bo s Dardanelski? Kako bo s mednarodnimi vojnimi dolgi?

Pariz, 20. okt. — Francoski uradni krogi niso nič kaj veselo pozdravili spremembo vlade v Londonu. Bonar Law je slabši v oči Francije kot je bil Lloyd George, kar se tiče njenih interesov. Nekateri francoski političarji vidijo v padcu Lloyd Georgeja začetek konca entente.

Mirovna konferenca s Turčijo se bo zdaj nedvomno zavlekla.

Francija je hotela, da se preliminarna pogajanja glede Dardanelov začne 6. novembra v Lausanne v Švici, ampak težko bo kaj. Druga nevarnost, ki grozi miru s Turčijo je možnost, da bo Lloyd George postavil v svoj volilni program točko, da mora Anglija obdržati

POZOR ROJAKI!

Prodaj farmo 104 akrov: 89 akrov je izorane zemlje, in 23 akrov gozda s debelimi drevesi, kakor tudi s mladimi drevesi, ob glavni cesti pri malem mestu. Električna železnica vozi skozi farmo, 1 minuto do šole in 2 milje do velikega mesta, kjer se nahaja višja šola (High School). 11-sonna hiša s studečno vočo, zraven je hlev za 25 glav goveje živine, iz cementskega kokašnjak in šitnice, v kateri je do 300 bušljev kornaze, do 200 bušljev krompirja, 40 ton sena in dosti drugih pridelkov. Nadalje so 3 konji, ena krava, ena leto in pol stara telica, 3 svinje, 65 kokoši in dosti poljedelskega orodja. Prodaj vse skupaj za \$6,300.00. Takoj za plačati je; \$2,300.00, a ostalo je pa čas za plačati \$2,500.00 v 35. letih in \$150.00 v 15. letih z 7% obrestmi. Vseok prodaje je: pomanjkanje delavskih moči. Za vse nadaljna pojasnila se obrnite na lastnika farme: FRANK TRINKAUS, R. R. 1, FLY CREEK, N. Y. (Adv.)

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2687-39 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Podpredsednik Vincent Cichak, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 52, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Elias Novak, gl. blaginjski John Vagrich, urednik glasila Joka Zavratnik, upravitelj glasila Filip Codina.

FOROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 278, Harborton, Ohio, Fred A. Vidar, Box 673, Eliz, Minn., John Terrell, Box 181, Lawrence, Pa., John Garlick, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Elias Novak, predsednik, 2687-39 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

JEHOVNO OKROŽJE: Jacob Ambrosch, Box 386, Moon Run, Pa.

John Grail, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

Antoni Suler, Box 104, Green, Kans., za južnoslovan. Max Mara, Box 186, Ruhl, Minn., za severnoslovan. Mike Sugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

ZAPADNO OKROŽJE:

Nadporni odbori:

Frank Zeitz, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Samrah, 5850 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitzer, 5858 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zaraditveni odbor:

Podpredsednik Frank Allen, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Owen, 5435 W. 58th St., Chicago, Ill.

Jan. Skuh, 1101 E. 59th St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kara, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korrespondence s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tako:

VSA PIŠMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedništva in na uredništvo, pošiljajte S. N. F. J., 2687-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NARLOVE: Bolniške tajništvo S. N. F. J., 2687-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in Joka, pošiljajte na naslov: Tajništvo S. N. F. J., 2687-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEKI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjsko S. N. F. J., 2687-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zeitzu, predsedniku nadzornega odbora, njegov naslov je: Frank Zeitz, predsednik odbora, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Val pošiljati na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Val pošiljati na drugi odbor, namena, oglas, napovedi in sploh vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2687-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Čanek in ustvariti drugi Gibraltar na vzhodni strani Sredozemskega morja.

Bres manja angleškega jezika se prideli nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimate. Narčni si "Slovensko-angleško slovnico", katere je izdala in ima na prodaj Književna matrica S. N. F. J.

NAZNAVILLO

Slovenec in Hrvat, ter drugim Slovanom v Lincoln, Illinois, da sem otvoril trgovino, mesnico in grocerijo na vogalu McLean in Burlington St. Uljudno vabim vse za obilen poset, kjer se dobi vedno sveže blago, točna in dobra posrežba. Torej ako se strinjate s tem, kar piše Prosveta, podpirajte tudi one rojake, ki oglašajo v Prosveti. Vsi dobro došli.

Alvin Grebenak, 754 McLean St., (Tel. L. 388) Lincoln, Ill.

Hočete imeti postranski zaslužek?

Delavci, trgovci, molci, kmeti ali pridelniki, lahko nekaj zaslužite pri prodajanju naših importiranih izdelkov iz vmesnih bilic, ki so najboljše in najboljše. Če imate v svoji trgovini, kmetiji ali na svoji kmetiji, se ne obotljajte, da ne pustite, da vam denar izteče iz rok. Pošljite po naš ceno in podrobnosti, ki so vam na voljo. Vredno blago, Dr. A. J. S. Desplains St., Chicago, Ill. (Adv.) Oct. 21-24-27

Za kuhanje piva doma

Imamo v salogi slad, kmeti, sladkor in vse druge potrebščine. Postavite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno je najboljši in najcenejši. Dobite je tudi obilno sadov, steklenice in raznih loncev, itd. Ali vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vaš kraj. Grecozima, sladkorjem in v prodajni solomina doma primerno pogost pri vaših naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

VAŠ PODPIS

BO imel tako vrednost, kakor koli sami ustvarili. Vrednost odvisi največ od vašega prizadevanja za dobavo hrani.

VI ste opravičeni tudi nekaj imeti od vašega dela, zato se odločite sedaj izplačevati sobi določeno vsoto in vašega tedenskega zaslužka in je višja, v to banko.

SKLENITE hraniti in vgraditi svoj vašega podpis bo namočila sorazmerno z vašimi prizadevanji.

POSILJAMO denar v stara domovina po dnevni ceni. PRODAJAMO Hlarna in potovanja v stare domovine in nam, ne vse liče.

KASPAR STATE BANK

Blue Island Ave., vogel 16. ceste, Chicago, Ill.

Najboljše Slovenske državne banke v Zlatenjskih državah.

Kapital in prihranki \$1,000,000.00

French Line

MITRA VOJNA V JUGOSLAVIJO

LA VOYAGIERS

125 North Dearborn St., Chicago, Ill.

Kadar mislite na stari kraj, mislite na slovensko lastno

ZAKRAJSEK & ČESARK

70—9th Ave., New York City.

Čas pošilja denar v staro domovino po dnevni ceni.

Prodaja potrebščine, ki so vam vedno primerno blago za potovanja v stari kraj in od tam čez.

Izdajajo hlarna za dobavo čez in stara hrana in druge potrebščine.

Za najboljša potovanja se obrnite na agencijo naših naslovov.

Postrežba točno in odlično.

BABICA.

Obrazi iz življenja na kmetih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

"Bog nas čuvaj, ti jedo mačke!" zavpila je mati mlinarica ter od stude pljunila.

"Ah, da bi vedeli, mama mlinarica, kako dobro je! Verjeme pa so še boljše. Oče prinese večsih tudi vrst, pa te nam ne diše. Onidam smo imeli dobro; dekla na pristavi je gos zadušila, in dali so jo nam. Za meso nam ni sile; večsih došimo ovc, večsih tudi prase, če doli vrtljaje in ga mora gospodar ubiti; kadar pa pri tem ni blizu očeta, oni to..." Mati mlinarica je segla deklici v besede, rekot: "Pojdi, pojdi, tej te boji, kako se mi stidi! — Lendika, ti nesnažna deklica, da mi nikoli več ne jesi zajca pri Koderni! Brzo se mi umij in ničesar se mi z roko ne dotikaj!" Tako govore pahnila je mati mlinarica Ciliko skozi vrata.

Lendika je plakala, trde materi, da je bil zajec dober, ali mati mlinarica je vedno pljuvala. Prišel je oče mlinar in ko je čul, kaj se je zgodilo, zatočil je tobačnico v roci, zamežiknil in rekel: "Kaj se togotite mama, kdo ve, od česa bo deklica tolst! Kdo se bo o tem prepiral, kaj komu diši! Kdo va, ali se še sam ne povabim na dobro verjeme!"

"Molčite mi o tem, oče mlinar, ne brbljajte," jezila se je mati mlinarica, in oče mlinar je mežikal z očesom in smejal se.

Ne le materi mlinarici, studilo se je tudi mnogim drugim ljudem od Kodernih kaj vzei, ali se njih rok dotakniti, in to le zato, ker so jeli mačke in vaškavratne rebi, katerih nobeden človek ne

bi jedel. Proškovim otrokom pa je bilo to vse jednako, naj jedo Koderni fazane ali vrane, da so le hodili za skedenj z njimi i-grat. Verni so jim dajali kolačev in kar so imeli, da so le veselje uživali. Cilika, desetletna deklica, vrtaknila je malemu dečku, kateri je pestovala, kos kolača v ročice, položila ga v travo in igrala z drugimi, ali je pletla iz blisk dečkom kape in deklecam košice. Ko so se naskakali, vrnila se je vsa truma na dvor in Lendika je povedala materi, da so vsi zelo lačni! Mati mlinarica se temu kar ni čudila, in nahranila je vse, tudi te, katerih usta so se jej gnjusila. Oče mlinar pa je bil vsolej dražil in govoril, ko so se pri-gniali otroci: "Jaz ne vem, kake težave imam na prsih; kako, Cilika, ali nimate doma košček zajca, moga bi —" Ali mati mlinarica je včasih izpljunila in odšla, in babica je očetu mlinarju priti-la in govorila: "Kak dražljivost pa vi, oče mlinar; ako bi bila jaz mati mlinarica, pri mojej kro-koši, spekla bi vam tolst vrano z graham!" — Oče mlinar je zatočil tobačnico, zamežiknil in šaljivo se nasmejaj.

Ko so sedeli stari na vrtu, pri-družili se jim je navadno tudi ve-liki hlapec, in pravili so, kaj so gospod zjutraj in pri veliki maši z lece govorili, kdo je bil oklican, za koga so molili, s kom se je kdo pred in po maši sešel; potem se je obrnila govorica na letino sploh in posebej, na povodenj, su-šo, viharje in točo, govorilo se je, kako se beli platno, kako gre s tkanjem in kako se lan godi in končali so o Kramolenskih tato-vih in o sodbi. Veliki hlapec je bil zelo razgovoren; ali na večer, ko so začeli v mlin voziti, moral je v mlin, vzpominjaje se prego-vora: "Kdor preje pride, preje melje;" oče mlinar pa je šel gledat, kako je kaj pri kramarjevih, in kume so ostale same ter si re-kle še jedno in drugo.

Po zimi so sedeli otroci sko-raj vse popoldne za pečjo; peč je bila velika, za pečjo je spala de-ka, in Lendika je imela tukaj vse svoje igrače in donde. Ko so se o-troci tukaj zbrali, bilo je vse na-tlačeno, in spodaj na klopi je se-del še domači veliki pes. Tu so o-troci vsako nedeljo kako dondo omožili. Dimnikar je bil za ženina in Nikolaž za duhovnega gospo-da. Potem so jeli, pili in plesali in pri tem je večkrat kdo psu na-nogo stopil, da je zavilil in za-lajal in družbo v hiši v razgovoru motil. Mati mlinarica je kričala o-trokom: "Prosim vas, vi otroci, ne poderite mi peči, jutri bom pekla!" Za pečjo je bilo zopet ti-ho; otroci so roditeljkali. Mladi mami je prinesla štoklja dete; Nežka, ki ni umela pripravljati gostije, morala je biti za babico, in Tonček in Jožek sta bila kuma in dali so detetu ime Janežek. Zo-pet je bilo gostovanje, bilo je je-di brez števila, in pes je bil tudi gost, da bi se spet sprijaznili. Ja-nežek je naglo rasel, oče ga je dal v šolo in Jožek je bil učitelj in ga je učil zlogovati. Ali samo eden učenec, to ni šlo, vsi so morali se učiti in aklenili so: "Šolkajmo!" Hodili so tedaj k Jožku v šolo, ali nobeden ni prinesel naloge; gos-pod učitelj se je razjezil in vsak je dobil dve poroki; prebili so to, ker ni bilo drugače, ali psu, ki je bil tudi učenec, in kar nič ni znal in je le smučal za pečjo, prisodil je učitelj razven dveh po nogi še to, da se mu obesi črna deska na vrat, in tako se je tudi zgodilo. O-besili so mu na vrat desko, kos-matinee je skočil izza peči na tla in grozno tulil, ter je trgal raz se-be sramotilno znamenje. Mlinški hlapec se je prestrašil in skočil s klopi, oče mlinar je zapretel s to-bačnico v roci in vzkliknil: "Mre-žo na ribe, sak na rake, ako pri-dem jaz na vas!" in zatočil je to-bačnico v roki in nasmejaj se, pa tako, da niso videli otroci.

(Dalje prihodnjik.)

LEPA VIDA

ROMAN

Josip Jurčič.

(Dalje.)

"Oj, ti moj ljubljani, zakaj nisi prišel prej, prej že pred moje oči, ko je bil še čas za mojo srečo, ko nisem bila še na večno vezana, vezana na tega človeka..." stresne z lepo glavo, postane, potem se pa zopet na podoben pripogne in nadaljuje:

"Večno nanj navezana — do smrti nesrečna; in vendar si ti na svetu, ki bi bil moja sreča, ki to je Bog ustvaril za me, a peklenska volja te mi je prekasno pokazala, privela pred oči, prej slepe, predno se niso odprle, tebe videč, sladki moj, ljubljani moj Alberto, Alberto, oh — oh!"

Zunaj buči vihar, dežne kaplje udarjajo na okno, ona pa nasloni komolec na kolena in skrije mlado, razjarjeno obličje v bele roke ter aloni, kakor bi dremala.

Psi zalajajo. Mlada žena skoči pokonci prestrašena, mahoma vtakne sliko v nedrje in stori dva koraka proti oknu, toda obstane take! posluša z naprej pripoginjeno glavo.

Psi ne lajajo več. Vse je tiho. Le posamezne kaplje še bijejo ob okno in doli spodaj se čuje pluskanje moraka.

"Ni ne," si odgovori sama na svoje misli in se obrne.

"Ko bi pa res prišel, kakor je obetal! Ko bi prišel, dasi sem ga prosila, naj ne hodi! Prosila! Oh, ne vselej! Že sem bila napol odločila se, vse vezi pretrgati, vse vojnice podreti, svoje sponi poteptati in se vreči svoji sreči v naročaj. In ko bi zdaj-le prišel! Da, pridi, pridi, Alberto moj, brez tebe jaz umrjem!"

"Mama!" se začuje zaspano zategnjen otročji glas iz posteljice, in mlada žena skoči tja, odene razgaljenega dečka, sede na posteljo k nje-mu in oprijemši z obema rokama vročo njegovo glavico, ga poljubi na čelo.

"Kako morem zabiti tebe, sladko dete moje! Samo moje, njegovo nič! Oh, zakaj ni Alber-to oče tvoj? Potem bi tebe vzel seboj in jaz bi la-hko šla z njim daleč stran, kjer je lepši svet in kjer biva sreča. A zdaj on pravi, da si Samoro-dov, tega odurnega človeka kri; in nima te rad.

kakor ima mene. Ali jaz te ne pustim, tebe ne, ne, zlato dete moje!"

Sinek pa ni poslušal mlade matere, zakaj spal je že zopet z vso trdnostjo otročjega spanca, vendar so bili njegovi prstki instinktivno ovili se kazalec Vidine roke, kakor bi hotelo dete podržavati mater: "Pri meni bodi, matka rodna, zla-ta matka!"

Ko je nekaj časa sedela pri detetu, vstane in koraki proti mizi, da bi se pripravila iti spat. Tam pa zopet obstoji, zopet izleče ono sliko iz nedrja, zopet jo dolgo gleda, nazadnje po možko, od-ločno s peto ob tla udari in govori strastno, s pla-menečimi očmi ter v pest stisneno desnico:

"Moj Bog, moj Bog, kaj bode iz mene! Mo-ram li zblazniti, živeti ali poginiti? Dva dni še-le je, kar je od mene šel, a zdi se mi, da tretjega in četrtega dneva ne prebijem, če ga ne vidim. Če se silim misliti na kaj drugega, mislim nanj; če si ga hočem iz glave izbiti, prikaže se mi še lepši, zmerom in povsod on! In kako bi mogla vas življenje biti brez njega? Zdaj, ko sem ga vi-dela! Bog, zakaj, si mi ga pokazal, če mi ga ne daš, zakaj?"

Sede, nasloni se in zopet zatopljen v svo-je misli dolgo tako čepi.

Nekdo potrka na okno. Silno prestrašena Vida pokonci skoči in str-mi na okno. Pri luči stoji v temo gladojoč ni mo-gla razločiti, vendar je opazila pri oknu nekaj črnega, kakor človeško glavo, a samo premekniti se prvi hip z mesta ni mogla.

"Vida!" zakliče nekdo zamlklo in zopet potrka na okno.

Ona skoči tja, hlastno odpre in reče:

"Ti tukaj! Za Boga svetega, beži, beži, da-te ne izdajo psi, da te hlapec ne zapazijo! Beži! On, on..."

"Odpri mi!" reče oni zunaj.

"Jeruš!..." hoče ona ugovarjati.

"Odpri pojdi brzo, če ne, izgubljen sem vi-del, da nekdo hodi, da ne spe vsi. Odpri!"

Vida se obrne od okna, hlastno poseže po sveči, ali ker je preveč razburjena, preobrne tre-soča se njena roka svečnik z mize na tla, da lu-ngasne, svečnik glasno zaropota, dete v postelji ei se vzbudi in začne jokati, psi zunaj pod oknom zalajajo.

"Ženaka, ne pogubi me, ali mi nisi obljubila! Odpri!" sili oni skozi okno.

"Bog mi pomagaj!" zaječi ona, tipajoč po-steni za ključem, in ne misle, za kaj Boga potre-buje in kliče Boga, ostrga in pravičnega.

(Dalje prihodnjik.)

ALI STE STARI 40 LET?

Če želite, imate priliko še nekaj let, da se naučite angleščine vanj toliko, da razumete sosedo in angleški časopis. Angleško-slovenski besednjak vam bo služil, leta in leta. Cena \$5.00, naroči-te ga pri:

Dr. F. J. KEEN,
3202 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Ravno tam lahko tudi naročite drugo zbirko Ivan Zormanovih pesmi.—Cena \$1.25.—Obe knjigi dobite za \$6.00 s poštnino vred.

**Najboljša
Cigareta**

ZA KRATKO DOBO SAMO

VAM PONUDIMO

3 zgodnji izmenjavni vrednostni boni za \$7.00.

Mi imamo v zalogi odmerjeno število teh bonov in ponudimo to, na hitrejšo raz-poročilo v skupini za nisko ceno \$7.00, ta-ko dobro kotler jih bo kaj v zalogi. Drugi se prodajajo za mnogo višjo ceno. Vred-nost tega se potrdi, da bodete tudi vi dobili to vrednost ponudbe. Njena risba. Pa-palno zadovoljstvo jamčimo, drugemu vrzemo denar. Te skupine 100 3 bonov, ki so ponujene po tako nizki ceni, so:

1. AMERIKANKA IZDELKA DVOJNO DEL-NI REVOLVER, kalibra 32 ali 38. Pasma in pravilno narejen iz plavčevega jekla, krasni rumenjak, 2 1/2 palca cev. Dober in vztrajni. Kalibra 32 in 38 dolga in kratka nalobje. Kaliber 32 strelj 5 krat. Kaliber 38 strelj 5 strelj. Pri naročilu omenite kaliber, ki va želite.

2. Navadna moderna ura, krasno opremlje-na. Nivojsko kalibra detone (izdelka in deli dobro čas, ter je jamčena za več let. 3. BOY SCOUT NOE. Dva kralj ona dolga in ena kratka, narejen iz dobrega jekla, na-črt in za odličnega krasno, drsno in av-dor. Modra, rumena in 3/4 palca dolg. Izdelka in krasno opremljena, krasno opremljena. Vrednost 30 centov za poljubno vrednost in plačajo-entost \$7.00 plačujemo kadar se vam bode prišlo na misel. Naložite ali pa vrzite denar. Pi-šite na danes.

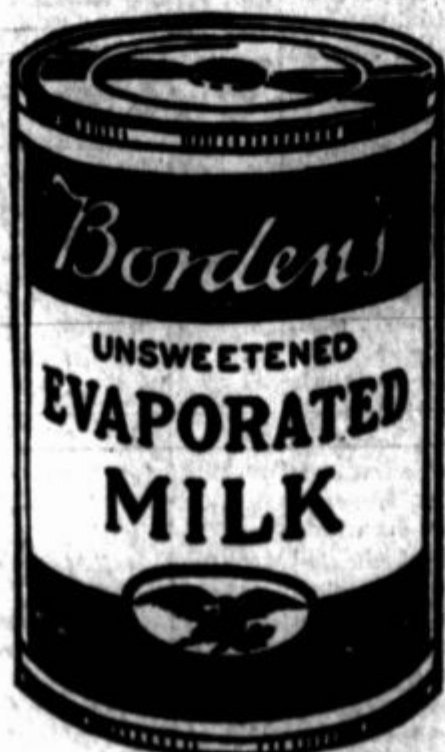
UNION SALES COMPANY, Dept. 1629
18 So. Dearborn Street, Chicago, Ill.

Ime Borden pomeni čisto mleko

Dobro mleko se pričenja tam v mlekarni od kjer pri-haja. Mora biti od zdravih in čistih krav — iz čiste, bogate dežele za mleko. Mora biti molzeno v čiste go-lide in pravilno ohlajeno, takoj odpeljeno v čisto tovar-no in pravilno spravljeno.

Splošne sanitarne odredbe pri produciranju evaporira-nega mleka so odredene po zakonu. Povrhu upošteva-nja teh zakonov, Borden družba si je ustanovila svojo posebno strogo preiskavo, ki pomaga napraviti mleko absolutno čisto in dobre vrstno. Niti najmanjši del Bordenovega evaporiranega mleka ni dovoljenega za-pustiti tovarno, dokler ni prešlo skozi oddelek v njih laboratoriju.

Če ravno vse to delo in preiskave narejajo Bordenovo evaporirano mleko za vašega grocerista nekoliko draž-jo ceno, vam on prodaja Bordenovo po enaki ceni kot stanejo druga enake vrste mleka, ker je prepričan, da čistoča mu jamči zadovoljnost pri odjemalcih.

Bordenovo evaporirano mleko je čisto iz dežele, mleko v katerem je vsa smetana puščena. Vi se bo-dete prepričali, da je bo-gate vrste, dobro za doma-čo hišno porabo in precej dobro nadomestilo za vašo redno smetano v kavi.

Vaš grocerist ima vedno veliko zalogo tega pri rokah za vas, ker ve, da vam s tem ustreže, in ve da vam da mleko, ki je po vsaj Ameriki znano kot slavno či-sto evaporirano mleko.

Borden's EVAPORATED MILK

(1) Lepa debela čreda na sredi paš, na čisti deželi Bordenovega mleka.

(2) Vsaka krava je preis-kana po živinodržavni-ku predno se sproje njeno mleko za Bordenovo kondenziranje.

(3) Navadno pravijo, da kadar se Bordenovo kondenziranje prične v kavi, je vsa okolica slovesna.

(4) Veliki Borden laboratorij v New York mestu, kjer se izvrši sodni preizkus.